



STROM ŽIVOTA®

PROGRAM ORGANIZÁCIE

V našom zosietenom svete každý vedomý ľudský čin v prospech zachovania kvality života nadobúda rozmer, ktorý prekračuje jedinca. Od dažďových pralesov po korálové útesy až po ľudské spoločenstvo sme nerozpleiteľne previazaní v nádhernej sieti vzájomnej závislosti. Ko-operácia (spolu-práca) vytvorila tento neuveriteľne komplexný ekosystém, ktorý nazývame Zemou, ktorá nás udržiava, živí a teší. Je čas, aby sme sa navzájom naučili spolupatričnosti. Súťaživému aspektu evolúcie podliehajú nedospelé druhy. Je čas, aby sme dozreli.

Ervin Lászlo

Charakteristika organizácie

Strom života je environmentálna, mimovládna, dobrovoľná a nezisková organizácia, nezávislá na politických subjektoch, registrovaná ako občianske združenie. Má za sebou viac ako 30-ročnú históriu s pôsobnosťou na celom území Slovenskej republiky. Strom života sa vyvinul z prvého ochranárskeho hnutia detí a mládeže, ktoré zahájilo svoju činnosť v roku 1979.

Strom života ponúka programy environmentálnej výchovy, ktoré sú založené na systémových (holistických) základoch a zameriavajú sa na tému čistoty ovzdušia, na tému vodného a odpadového hospodárenia, biodiverzitu, na tému globálneho otepľovania a spotreby energie a na tému ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva vrátane záchrany technických pamiatok. Žiadna iná mimovládna organizácia nemá za sebou toľko úspešných projektov zameraných na ochranu kultúrnych a technických pamiatok, ktoré sú pre náš národ významným zdrojom inšpirácie a hrdosti.

Pozornosť venuje aj témam zameraným na **osobnostný rozvoj detí a mládeže**, predovšetkým na **rozvoj tvorivosti, komunikačných a prezentačných zručností ako aj projektové riadenie**. V rámci komunikačných zručností sa zameriava na argumentáciu prostredníctvom exaktne overených faktov, nenásilne obhajovanie vlastného názoru a rešpektovanie názorov iných. Strom života podporuje aj **umelecké aktivity mladých ľudí**. Jeho krédom je „učiť sa vnímať krásu a tvoriť krásu, pretože slovami Dominika Tatarku „Krajina je výtvarným dielom národa“.

Vízia organizácie

Nikdy nezmeníme veci tým, že budeme bojovať proti existujúcej skutočnosti. Aby nastala zmena, potrebujeme postaviť nový model, ktorý urobí ten starý model nepotrebným.

Buckminster Fuller

Strom života dáva priestor na zmysluplnú sebarealizáciu v oblasti, v ktorej možno slobodne a tvorivo pracovať v prospech prírodných a kultúrnych hodnôt. Základom spolupráce je rešpektovanie odlišností a rôznych názorových prúdov. Členovia a vedúci Klubov sú slobodní v rozhodovaní a názoroch — spája ich však potreba zmysluplne a aktívne pôsobiť v prostredí, ktoré im je najbližšie, kde majú svoje korene, kde sa učia múdrosti a spolupatričnosti. Členovia organizácie rešpektujú dobrovoľnú spoluprácu a poskytujú istotu, že ich snaženie je založené na vnútornej motivácii a úprimnej snahe zlepšiť kvalitu života, životného prostredia a medziľudských vzťahov.

Strom života je organizácia, ktorá snahy a aktivity členov všestranne podporuje, oceňuje a zviditeľňuje. Organizácia prináša príklady dobrej praxe environmentálnej výchovy nielen pre školy, Kluby a rôzne záujmové združenia, ale je inšpiráciou aj pre samosprávy a miestne komunity, ktoré tak môžu nájsť spoľahlivého partnera pre spoluprácu a rozvoj.

Strom života pomáha v ľuďoch prebudiť skryté schopnosti a rozvinúť zručnosti potrebné na to, aby dokázali chrániť a zveľaďovať hodnoty a prostredie, ktorého sú súčasťou. Strom života sa snaží vytvoriť svet, v ktorom bude radosť žiť a rozvíjať ľudský potenciál, čím si v rámci odbornej a laickej verejnosti získava uznanie za kvalitu svojej činnosti.



Platforma činnosti

Sme krajinou bohatou na množstvo vzácnych architektonických objektov, umeleckých diel a prírodných krás. Strom života upriamuje pozornosť na tieto hodnoty a snaží sa o ich múdre zveľaďovanie. Mnohí členovia Klubov detí a mládeže Stromu života v súčasnosti pôsobia už ako profesionálni pracovníci ochrany prírody a krajiny na rôznych úsekoch štátnej správy a samospráv. Strom života sa pre nich stal školou života, ktorá im pomohla dospieť a zmúdiť, alebo len „stať sa lepším človekom“.

Naša mimovládna organizácia smeruje svoje aktivity v zmysle vízie, ktorú prijala ako východisko, pre svoju činnosť. Aktivity organizácie sú realizované týmito základnými formami:

- celoročné projekty pre školy, ale aj širokú verejnosť, najmä v oblasti environmentálnej výchovy a kultúrneho dedičstva ako aj v oblasti kvalitatívneho zlepšovania výchovno-vzdelávacieho procesu. Celoročné projekty sú zvyčajne spojené s výletmi do prírody a za kultúrnymi pamiatkami, odbornými exkurziami, besedami, súťažami a pod,
- víkendové a prázdninové pobytové akcie (napríklad tábory Stromu života), ktoré sú zamerané najmä na pomoc pri záchrane kultúrnych, prírodných a technických pamiatok, budovanie vzťahu k prírode a kultúrnemu dedičstvu a k ochrane životného prostredia,
- realizácia vzdelávania v rôznych formách (odborné tréningy, kurzy, exkurzie, školenia, semináre, pracovné pomôcky a odporúčania, poskytovanie informácií),
- edičná činnosť najmä v oblasti vydávania publikácií k programom Stromu života ale aj iných odborných publikácií a pomôcok, ako aj vydávanie časopiseckej literatúry,
- práca s dobrovoľníkmi a komunitami,
- realizácia ostatných voľnočasových aktivít pre deti, mládež a dospelých zameraná na tvorivé dielne, prácu v skupinách, ekohry, aktivity v prírode a šport,
- realizácia aktivít, ktoré majú podporiť samofinancovanie organizácie a aktivít, ktoré majú zviditeľniť organizáciu v odbornej i laickej verejnosti.

Zásady Stromu života pri realizácii svojej činnosti

- Strom života kladie pri svojej činnosti dôraz najmä na interaktivitu, osobný zážitok (dotyk), aktívny zdravý životný štýl, pohyb, pobyt v prírode, kritické a tvorivé rozmyšľanie a konštruktívny prístup k riešeniu problémov. Partnermi pri činnosti organizácie sú najmä odborníci z príslušných oblastí, iné mimovládne organizácie, štátne orgány a inštitúcie, samosprávne orgány a inštitúcie, školy a univerzity, podnikateľské subjekty a zahraničné organizácie.
- Strom života zameriava svoju činnosť na podporu trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti, pričom v rámci tejto činnosti sa zameriava na aktívnu prevenciu resp. predchádzanie problémov. Strom života uprednostňuje dialóg, toleranciu iných názorov, vyhýbanie sa nátlakovým aktivitám, konfliktom a orientuje sa na výsledok pri vnímaní celku. Pre Strom života je tiež dôležitá spolupráca všetkých sektorov spoločnosti, obzvlášť na miestnej úrovni, hlavne participácia neziskových organizácií na riešení problémov lokálnych komunít.
- Strom života uprednostňuje také formy výchovy a vzdelávania, ktoré podporujú vytváranie vlastnej osobnosti a motivujú človeka (najmä deti a mládež) k samostatnému posudzovaniu, kritickému rozmyšľaniu, efektívnemu rozhodovaniu, zodpovednému konaniu a šíreniu získaných zručností a vedomostí. Výchovná činnosť Stromu života je realizovaná interaktívne - predovšetkým formou osobného zážitku. Strom života pracuje v rámci environmentálnej výchovy kladie dôraz na priamy kontakt s prírodným prostredím v teréne, ktorý umocňuje environmentálne cítenie a prispieva k pochopeniu zložitých väzieb v životnom prostredí. Z výchovných metód používa Strom života najmä hru - ako jedinečný prostriedok na simulovanie skutočných situácií. Hry sú realizované tak, aby v zúčastnených podporovali a rozvíjali už získané vedomosti a skúsenosti a aby im pomohli ľahšie vnímať nové informácie, či skúsenosti a chápať zložitejšie javy. Strom života dáva dôraz na prácu v kolektíve, ktorý chápe ako združenie jednotlivcov spojených rozličnými väzbami.



- Strom života uprednostňuje osobnú iniciatívu a svojimi projektmi sa snaží podporovať schopnosť kriticky rozmýšľať, rozhodovať sa a obhájiť si svoj názor či rozhodnutie. Strom života považuje otvorený kontakt medzi ľuďmi a otvorenú obojstrannú komunikáciu za jeden zo základných stavebných kameňov demokracie. Súčasťou práce Stromu života je modelové spolunažívanie detí a mládeže v kolektívoch, v ktorých sa formujú aj návyky komunikácie, spolupráce, tolerancie, priznania si chyby, dohody a rešpektovania pravidiel. Pre Strom života je dôležité aj formovanie zdravého národného historického vedomia, vychádzajúceho z vlastnej kultúry i histórie a smerujúceho k tolerantnému spolunažívaniu všetkých kultúr v integrovanej Európe. Súčasťou aktivít Stromu života je aj oboznamovanie sa s výtvarným umením, hudbou, remeslami, tradíciami, ľudovými zvykmi či históriou vlastného a iných národov.
- Strom života uprednostňuje ochranu prírody a životného prostredia formou priameho pôsobenia v prírodnom prostredí, oboznámenia sa s ním i s jeho environmentálnymi problémami. Aktivity v oblasti ochrany prírody, životného a kultúrneho prostredia sú zamerané najmä na zlepšenie prostredia obcí a miest a zvýšenie kvality života ich občanov. Aj touto činnosťou prispieva Strom života k zvýšeniu environmentálneho povedomia detí a mládeže, nakoľko riešenie niektorých problémov ochrany prírody a životného prostredia je súčasťou programu vzdelávacích a pobytových akcií.
- Ochrana prírody a životného prostredia je v Strome života úzko spätá s ochranou krajinných štruktúr, vrátane kultúrnych pamiatok a historických hodnôt. Strom života uprednostňuje záchranu historických objektov a sídiel v ich pôvodnej historickej štruktúre, ochranu objektov „in situ“ a pracuje aj na záchrane technických pamiatok. Vo svojej činnosti uprednostňuje záchranné a údržbové práce, ktorými sa prispieva k spomaleniu procesu poškodzovania pamiatky, prípadne k odstráneniu príčin jej poškodzovania. Pri záchranných, resp. rekonštrukčných prácach Strom života uprednostňuje rešpektovanie pôvodnej architektúry či dizajnu, zachovanej stavebnej hmoty, používanie pôvodných materiálov, konštrukčno-výrobných systémov i technologických postupov. Strom života je za sprístupňovanie pamiatok verejnosti a svojimi aktivitami sprostredkováva aj zážitok minulosti krajiny a jej historických dejov. Ochranou kultúrneho dedičstva prispieva aj k posilneniu historického vedomia a kultúrnej pamäte našej krajiny.

Hodnoty členov organizácie

Nevyhnutným predpokladom pre realizáciu činnosti Stromu života je budovanie početnej členskej základne aktívnych členov. Členstvo v Strome života je dobrovoľné a členom sa môže stať každá fyzická osoba. Povinnosťou členov Stromu života je dodržiavať Stanovy a Program SŽ, plniť uznesenia a rozhodnutia orgánov SŽ a riadiť sa nasledovnými hodnotami:

- Členovia SŽ sa snažia napomôcť k napĺňaniu vízie a cieľov organizácie.
- Členovia SŽ sa snažia konať vždy čestne a spravodlivo a obzvlášť sa vyhýbajú diskriminácii podľa pohlavia, rasy, národnosti, mentálneho alebo fyzického postihnutia, sexuálnej orientácie, politického alebo náboženského presvedčenia alebo príslušnosti. Navzájom si členovia SŽ prejavujú vážnosť a uvedomujú si hodnotu, ktorú pre organizáciu znamenajú.
- Členovia SŽ prejavujú sociálnu a environmentálnu zodpovednosť, preto sa vyhýbajú činnostiam, ktoré škodia ľuďom alebo životnému prostrediu. Členovia SŽ sa snažia napomôcť v spoločnosti takým sociálnym dohodám, ktoré sú nevyhnutné pri riešení vážnych sociálnych, kultúrnych, ekonomických a environmentálnych problémov, ktorým svet čelí a snažia sa podporovať také aktivity, ktoré podporujú rozvoj demokracie a historického povedomia ako aj ochranu krajiny, prírody a životného prostredia.
- Členovia SŽ sa snažia pôsobiť zodpovedne (pri svojej činnosti si vedia priznať aj neúspech), vierohodne, vnímavo (vedia identifikovať priority skutočných potrieb spoločnosti), inovatívne (pri realizácii jednotlivých aktivít), transparentne (pri svojej činnosti), ústretovo a otvorene voči ostatným členom a širokej verejnosti, aktívne (na základe dobrovoľníckych princípov) a snažia sa zviditeľňovať činnosť organizácie.
- Členovia SŽ sa vyhýbajú aktivitám, ktorými by mohol byť poškodený iný člen SŽ alebo verejnosť odoberajúca služby organizácie alebo jeho/jej dobré meno a v rámci organizácie SŽ konajú len v rámci platných zákonov a iných všeobecne záväzných noriem, Stanov SŽ a vnútorných smerníc organizácie a v súlade s Programom SŽ.
- Jednotlivé Kluby SŽ si uvedomujú výhody vzájomnej spolupráce a sú ochotné sa o svoje skúsenosti podeliť s inými Klubmi SŽ. Nezneužívajú veľkosť svojej členskej základne a nepôsobia voči ostatným Klubom SŽ konkurenčne s negatívnymi účinkami.



- Vedúci Klubov SŽ prípadne aj členovia SŽ sa snažia zabezpečiť čo najkvalitnejšie podmienky na realizáciu Programu SŽ a snažia sa neustále skvalitňovať jednotlivé aktivity, ktoré SŽ realizuje.
- Vedúci Klubov SŽ prípadne aj členovia SŽ sa snažia o kontinuálne vychovávanie ďalších členov organizácie, čím napomáhajú ďalšiemu rozvoju a fungovaniu organizácie.
- Vedúci Klubov SŽ prípadne aj členovia SŽ sa snažia aktívne zapájať do spolurozhodovania v organizácii v rámci stanovených možností Rokovacím poriadkom Rady SŽ a Organizačným poriadkom SŽ.
- Vedúci Klubov SŽ prípadne aj členovia SŽ sa snažia získavať finančné prostriedky pre realizáciu vízie a cieľov organizácie a napomáhajú spolupráci s inými organizáciami tretieho sektora, ako aj podnikateľského a štátneho sektora, pričom si uvedomujú, že takáto spolupráca musí byť v súlade s týmto Programom SŽ.

Tento Program SŽ nadobudol platnosť uznesením Valného zhromaždenia SŽ v Banskej Štiavnici dňa 10. decembra 2011. Prijatím tohto Programu SŽ stráca platnosť Program SŽ prijatý v Bratislave dňa 27. januára 2007.

Predseda Rady Stromu života



Príloha Programu organizácie: História Stromu života

ROK	VÝZNAMNÝ MÍLNIK
1979	Vznik Stromu života na pôde Komisie pre tvorbu a ochranu životného prostredia SZM
1979	Prvý letný tábor v rámci Stromu života – hrad Tematín (v roku 1980 zakázané OV KSS)
1983	Realizácia tábora mládeže na záchranu lesnej železnice v okolí Čierneho Balogu (s pomocou českého hnutia Brontosaurus)
1984	vznik značky Tábor Stromu života (zaradenie táborov v Čiernom Balogu pod súťaž s názvom Strom života)
od 1984 – 85	školenie a semináre o environmentálnej výchove a práci s mládežou (inštruktori TSŽ)
od 1985	TSŽ aj na nových lokalitách (1985 Banská Štiavnica – tajchy, Spišský hrad, 1987 Trenčiansky hrad, Jurský Šúr, 1988 Rusovce, 1989 Arborétum Mlyňany)
od 1986	Realizácia prvého celoslovenského potáborového stretnutia účastníkov TSŽ (v Bratislave), prvá fotosúťaž Stromu života, zriadenie Metodickej rady Stromu života (v rámci SZM), vznik krajských kolektívov inštruktorov
1988	prvý výročný seminár Stromu života (obdoba valného zhromaždenia, zakázané ÚV SZM), zaradenie čiernohronskej úzkorozchodnej lesnej železnice pod Krajský výbor SZM – koniec etapy záchranu ČHŽ
1989	spoluorganizácia Medzinárodného stretnutia ochranárskej mládeže na Šumave – Ecotopia, prvé spoločné rokovania zástupcov krajských skupín Stromu života
1989	začiatkom novembra druhý výročný seminár Stromu života – návrh na zmenu súťaže Strom života v rámci SZM na samostatné hnutie
1989	koncom novembra odčlenenie sa od SZM, vytvorenie Koordinačného centra Stromu života (neskôr Kancelárie SŽ), zakladanie klubov Stromu života
1990	založenie samostatnej organizácie Strom života, prvé Stanovy organizácie, premenovanie Koordinačného centra na Kanceláriu, vznik Rady Stromu života (zakladajúce Valné zhromaždenie v januári vo Zvolene), registrácia Stromu života ako občianskeho združenia (február)
1990	spoluzaloženie Rady mládeže Slovenska
1991	založenie publikačného strediska Stromu života Adrián, 1. ročník časopisu Strom a začiatok projektu siete centier Stromu života pre environmentálnu výchovu – založenie Arbor centra v Bratislave (Ekoiuventa); 1992 Banská Štiavnica; 1993 Košice, Čachtice, Púchov; 1994 Čierny Balog, Spišský Štiavnik, Prievidza
1992	vstup do projektu Modré z neba (Air Pollution Project Europe), koordinácia projektu na Slovensku, zakladanie Krúžkov Stromu života na školách
1993	založenie environmentálneho fotoarchívu Stromu života Ekofoto
1993	získanie výročnej ceny časopisu Pamiatky a múzea za záchranu Čiernohronskej železnice
1994	získanie Fordovej ceny za projekt záchranu Čiernohronskej železnice
1995	získanie ceny Europa Nostra za záchranu Čiernohronskej železnice
1995	zavedenie projektu monitoringu vodných tokov Živá voda pre Krúžky Stromu života
od 1995 – 99	vznik samostatných organizácií z centier environmentálnej výchovy (1995 Zelená linka, 1997 Vydra), posledné centrum environmentálnej výchovy zaniklo v Čachticiach v 1999
1997	na valnom zhromaždení v decembri na Bezovci zavedenie funkcie Riaditeľa Kancelárie Stromu života ako druhého štatutárneho zástupcu organizácie
2000	začiatok projektu zberu použitých batérií v Bratislave – Vox Luci
2001	začiatok celoslovenského projektu zameraného na odpad – Zakliata hora
2001	na valnom zhromaždení v decembri v Štrbe zrovnoprávnenie postavenia mládežníckych Klubov SŽ a Krúžkov SŽ na školách v organizácii
2003	začiatok celoslovenského projektu zameraného na kultúrne dedičstvo – Krajina pokladov
2005	získanie akreditácie na vysielanie dobrovoľníkov na Európsku dobrovoľnícku službu
2006	na valnom zhromaždení v januári v Dudinciach úplné zrovnoprávnenie Klubov a Krúžkov SŽ a zavedenie používania spoločného názvu Klub Stromu života, umožnenie vzniku právnej subjektivity Klubov SŽ a nahradenie funkcie Predsedu Stromu života Predsedom Rady Stromu života, ktorý nie je volený Valným zhromaždením SŽ, ale Radou SŽ.
2006	e-learningové vzdelávanie v rámci problematiky kultúrneho dedičstva